

Heinolan kestävän kehityksen toimintaohjelman päivitys vuosille 2017 - 2021

21.2.2017

Heinolan kestävän kehityksen kansalaisfoorumi

Heinolan ympäristötoimi

PIENI KAUPUNKI, ISO ELÄMÄ Heinola

Taustaa

Heinolan kaupunginvaltuusto sitoutui kehittämään kaupunkia sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyys pohjalta allekirjoittaessaan 15.4.1997 **Aalborgin sopimuksen**. Aalborgin sopimus on Euroopan kaupunkien ja kuntien sopimus pyrkimyksestä kohti sellaista kehitystä, joka ei vaaranna tulevien sukupolvien toimintamahdollisuuksia. Sitoumukseen sisältyvät myös kehityksen seuranta ja kansalaisten osallistumismahdollisuudet.

Heinolan ensimmäinen kestävä kehityksen toimintaohjelma 1999-2004 syntyi kansalaisryhmien työn tuloksena ja se hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 20.12.1999. Kansalaisryhmät organisoituivat Heinolan kestävä kehityksen kansalaisfoorumiksi, joka on päivittänyt toimintaohjelmaa 2005 ja 2010.

Vuonna 2016 julkistettiin **YK:n uudet kestävä kehityksen tavoitteet** sekä **Pariisin ilmastositoumus**. Suomi allekirjoitti ensimmäisten joukossa molemmat sitoumukset. Vaikka ei ole vielä tiedossa, kuinka uudet kansainväliset tavoitteet vaikuttavat paikallisesti, uudessa Heinolan kestävä kehityksen toimintaohjelman päivityksessä uusia tavoitteita on syytä katsoa ja miettiä myös tavoitteiden todentamista.

Toimintaohjelman päivityksessä 2016 kansalaisosallistuminen on ollut lähtökohtana: Painopistealueet ovat nousseet kansalaiskeskustelusta. Luonnos on muodostunut kaikille avoimien keskusteluiltojen (2 kpl) perusteella ja kommentteja on pyydetty ja saatu paikallisilta toimijoilta ja yhdistyksiltä (esim. kestävä kehityksen foorumin sähköpostilista, kaupunginosa- ja kyläyhdistykset, luonnonsuojeluyhdistys, metsänhoitoyhdistys, luomutoimijat ja Martat) kesän ja syksyn -16 aikana. Kirjastossa luonnos oli nähtävillä ja kommentoitavana Ympäristöviikolla 16.-26.9.2016.

Osallistumista ja luonnoksen kirjoittamista on koordinoanut Kestävä kehityksen kansalaisfoorumi ja Heinolan kaupungin ympäristötoimi on ollut mukana. Ympäristötoimi vie toimintaohjelman päätöksentekoon.

1) Kestävän matkailun ja kestävän liikkumisen kaupunki

Kauniit kohteet ja hyvät palvelut palvelevat myös asukkaita, kuten vesitorni, lintutalo, ravintolat sekä metsät ja hiljaiset alueet. Kulttuurikohteet, luontokohteet ja tapahtumat ovat tärkeitä. Terveysmatkailu kuten liikuntapaikat ja -palvelut, lähi- ja luomuruoka sekä hyvinvointipalvelut tuovat myös kestävää taloutta. Myös liikkumisen Heinolaan ja Heinolassa pitää olla kestävällä tolalla ja saastuttamatonta.

Konkreettiset toimet: 1) Biokaasutankkauspiste ja E85-tankkauspiste Heinolaan

2) Sähköautojen latauspiste keskustaan

3) Julkisen liikenteen kehittäminen ja parantaminen

4) Pyörätieverkoston kehittäminen: a) lisää pyöräteitä tarveselvityksen mukaan b) pyöräteiden turvallisuuden parantaminen ja epäjatkuvuuskohtien korjaaminen.

Vastuu: Kaupunki (elinkeinotoimi, tekninen toimi,) yritykset, seurakunta, liikenteen toimijat, polttoainejakelijat

2) Vesien suojelu

Kymijoen kunto hyväksi, järvien ja muiden pintavesien suojelu. Pohjavesien suojelu. Ruotsalainen on myös Heinolan varavesilähde.

Konkreettiset tavoitteet: 1) Vesistöt hyvässä tai erinomaisessa kunnossa (vesipuitedirektiivi) vuonna 2021. Tämä tarkoittaa a) rantojen suojelua b) vesien tilaa ei saa huonontaa valuma-alueilla tapahtuvassa toiminnassa.

2) Jatkuva pohjavesien suojelu mm. suolausta vähentämällä.

3) Pilaantuneiden maiden kunnostaminen pohjavesialueilla.

Vastuu: Kaupunki (kaavoitus ja YVA-menettelyissä kaupunki + maakunta, ympäristötoimi ja vesiensuojelun toimintaohjelma), teollisuus maanomistajat, asukkaat, muut yritykset, maakunta.

3) Koulujen pitää olla kunnossa

Puukoulut tai puumoduulikoulut, jotka ovat muutettavissa myöhemmin muuhun käyttöön. Koulujen ilmanvaihtoon ja kemikalisaatioon huomiota.

Konkreettiset toimet: 1) Vähintään yksi koulu tai päiväkotikoulu / koulun tai päiväkodin laajennus toteutetaan puukouluna tai puumoduuleilla.

2) Rakennusaikaisen valvonnan sekä huollon ja ylläpidon vastuuttaminen (esim. talonmies). Huollon ja ylläpidon suunnitelma ja seuranta kuntoon ja teknisen toimen lautakuntien hyväksyttäväksi.

3) Heinolan profiloituminen puurakentamisen osaamisen kaupungiksi.

4) Kaupungin kiinteistöissä mahdollisimman kemikaaliton siivous ja ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttö siivouksessa.

Vastuu: Kaupunki (teknisen toimen henkilöstö, kilpailutukset, sopimukset, elinkeinotoimi)

4) Ilmastonkestävä kaupunki

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen rakentamisessa ja maankäytössä.
Energiansäästötoimien jatkaminen, mutta ei koulujen ilmanvaihdon kustannuksella.

Konkreettiset toimet: 1) Rankkasateisiin ja tulviin varautuminen, mm. kaavoituksessa riittävät viheralueet ja hulevesien käsittely.

2) Kuntien energiatehokkuussopimuksessa jatkaminen ja energia-avustusten hakeminen. Ilmalämpöpumppujen merkittävä lisääminen ja esim. aurinkopaneelit ja -keräimet ja tuulienergia.

3) Rakennusvalvonnassa erityishuomio neuvonnassa ja ohjeistuksessa ilmastonkestävään rakentamiseen.

Vastuu: Kaupunki (kaavoitus, rakennuttaminen, rakennusvalvonta, vesihuolto, sopimukset), rakentajat ja remontoijat, asukkaat ja kesäasukkaat.

5) Roskaton kaupunki /muoviton kaupunki

Roskaton kaupunki on viihtyisämpi ja turvallisempi. Heinola voisi profiloitua myös kierrätyskaupunkina.

Konkreettiset toimet: 1) Pakkaamisen vähentäminen

2) Kaikissa kaupoissa näkyvästi tarjolla paperiset tai biomuoviset muovipussit ja vaihtoehtoiset pakkaustavat.

3) Pienistä ilmaisista ohutpusseista luopuminen

4) Lisää roskiksia ulkoilu- ja kulkureittien varrelle ja puhtaanpito.

5) Valistus ja viestintä (esim. designroskikset sekä kiitostarrat roskiksiin).

Vastuu: Asukkaat (yhteinen osallistuminen), yritykset, kaupan keskusliikkeet, yhdistykset sekä kaupungin tekninen toimi, ympäristötoimi ja koulut.

6) Kaupungin oman vastuullisuuden kehittäminen

Kaupungin oman organisaation ympäristöohjelman päivitys ja uudelleen käyttöönotto (ympäristöjohtaminen). Pitkätäkätimen ja kokonaisuuden ajattelu osaoptimoinnin sijasta. Tavoitteiden asettaminen. Kaupungin tulee toimia esimerkkinä.

Konkreettinen toimenpide: Kaupungin oman ympäristöohjelman päivittäminen, vastuiden määrittely ja ympäristöyhteys henkilöiden uudelleenrekrytointi ja koulutus. Ympäristöohjelma valtuustoon päätettäväksi.

Vastuu: Kaupungin kaikki toimialat, koordinoijana ympäristötoimi. Koulutusta kestävän kehityksen kansalaisfoorumilaisilta.

7) Metsien monimuotoisuuden suojelu

Talousmetsien monimuotoisuuden huomioiminen: selvästi nykyistä pitempi tähtäin metsien hoidossa ja suojelussa. Uusien suojelualueiden perustaminen, pienialaistenkin.

Konkreettiset toimet: 1) Monimuotoisuuskohteiden etsiminen yhdessä maanomistajien kanssa ja merkitseminen paikkatietoihin.

2) Suojelualueiden perustaminen niille alueille, jotka nyt suojeltu kaavamääräyksillä.

3) Yleiskaavoituksessa maisematyölupakohteiden tunnistaminen (luontoarvot, rannan läheisyys, lähimetsät).

4) Suojelualueiden perustaminen METSO-selvityksen arvokkaimmille alueille ja suojelukorvausten hakeminen näistä. Esimerkiksi Nynäsin salon Suomi 100 -luontokohde.

5) Koulujen ja päiväkotien lähimetsien tunnistaminen ja hoito niin, että monimuotoisuus säilyy. Tavoitteena lähimetsä jokaiselle kaupunkilaiselle.

Vastuu: Kaupunki (tekninen toimi; metsänhoito, kaupunginpuutarhuri, ympäristötoimi ja kaavoitus), yksityiset maanomistajat ja organisaatiometsänomistajat, metsänhoitoyhdistys.

8) Ympäristöasioista ja kestävästä kehityksestä viestiminen

Konkreettiset toimet: 1) Vuosittainen Kestävän kehityksen toimintaohjelman toteutumisen seuranta

2) Kuntien energiatehokkuussopimuksen seuranta

3) Osallistuminen Lahden seudun ympäristöviikkoon ja siinä Vuoden ympäristöpalkinnon sekä I-H yritysten ympäristötekopalkinnon jakaminen.

Vastuu: Kestävän kehityksen kansalaisfoorumi, kaupunki (ympäristötoimi, sivistystoimi), ympäristöyhdistykset, seurakunta, asukkaat, Itä-Häme-lehti ja muut toimitukselliset tiedotusvälineet.

9) Luomu- ja lähiruoan suosiminen

Konkreettiset toimet: 1) Ruokahankinnoissa suositaan lähellä tuotettua ja ympäristöystävällistä tuotantoa.

2) Ylijäämäruoan jakelun jatkon turvaaminen, ruokahävikin vähentäminen.

Vastuu: Asukkaat, ruokahuollosta ja ruoka- ja muista hankinnoista vastaavat mm. kaupungilla ja seurakunnissa.

10) Sosiaalinen kestävyys

Huomio etenkin työttömyyteen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn – nämä on tunnistettu jo kaupungin hyvinvointityöryhmän työssä.

Resurssiviisaus-strategiatyöpajoissa tunnistetut painopisteet.

Toimenpiteet: 1) Nykyisten asukkaiden palveleminen (esim. asuinalueiden viihtyisyys) pikemmin kuin mahdollisten uusien asukkaiden palveleminen (resurssiviisaus-ajattelu), tosin näkökulmat eivät ole välttämättä vastakkaisia.

2) Terveysliikuntareittien toteuttaminen mm. kansallisessa kaupunkipuistossa.

3) Monialaisen hyvinvointityöryhmän jatko sote-uudistuksen jälkeenkin. Hyvinvointiohjelmassa tunnistettujen pääasioiden toteutus ja seuranta.

Vastuu: Kaupungin eri toimialat ja hyvinvointityöryhmän koordinointi. Asukkaat, yritykset ja eri yhteisöt.

11) Kulttuurinen kestävyys

Kuntalaisia kannustetaan kestävään elämäntapaan. Kaupungin historiaa kunnioitetaan.

Konkreettiset toimenpiteet 1) Viestiminen kestävästä elämäntavasta

2) Historiallisen ruutukaavakeskustan ilmeen ja mittakaavan kunnioittaminen, ml. esim. puurakentaminen.

3) Kansallinen kaupunkipuisto olennaisena osana Heinolan ilmettä ja kaupunkikuvaa.

Vastuu: Asukkaat, yhdistykset ja yritykset, seurakunnat, kaupunkiorganisaation eri toimialat.